

логічних термінів. Означені аспекти суттєво впливають на рівень і якість фахової підготовки.

Усе вищенаведене спонукає до висновку, що для викладача актуальною стає необхідність приділяти увагу під час аудиторного заняття не тільки важливим аспектам викладання дисципліни, а й особливостям перекладу окремих слів і термінів для студентів і англомовної форми навчання, і вітчизняних, які навчаються українською мовою.

Слід зазначити значну різницю щодо медичної й навчальної англомовної літератури і методичної документації, яка необхідна викладачу для можливості викладання медичних дисциплін для студентів різних рівнів можливостей засвоєння знань і різних рівнів мовної підготовки.

Важливим аспектом проведення фахової підготовки магістрів медицини є врахування особливостей опанування практичних навичок студентами різних форм навчання, що безперечно важливе для фахової підготовки медичних працівників. Адже пацієнти, які перебувають на лікуванні в медичних закладах України, не знають англійської мови, тому опанування практичних навичок спілкування з пацієнтом залежить від знання державної мови студентом або мовних навичок вільного перекладу іноземної мови викладача.

Щороку відбувається багато міжнародних і регіональних наукових конференцій із проблем перекладознавства, лінгвістики перекладу, психології перекладу тощо. На таких зібраннях науковці різних країн світу намагаються розв'язати актуальні проблеми сучасної науки про переклад, а також намічають подальші шляхи її розвитку. Найважливіші проблеми вимагають ґрунтовного наукового підходу до вивчення проблем перекладу, типології тощо. Усі вони передбачають не лише визначення кола проблем і шляхів їх розв'язання, а й практичну значущість наукових розробок для перекладу.

Слід зазначити, що сучасні перспективи розвитку вищої медичної освіти складають підґрунтя для виявлення й запровадження нових професійних можливостей, якостей і вимог для викладачів вищої школи. Також важливим аспектом є врахування психологічних і мовних особливостей вітчизняних та іноземних студентів, що сприятиме покращенню результатів навчання.

Сучасні реалії здобуття вищої медичної освіти вимагають ґрунтовного знання іноземних мов для всіх учасників навчального процесу вищої школи, а саме: викладачів вищої школи, вітчизняних студентів, що навчаються українською мовою, іноземних студентів, які навчаються англійською мовою в Україні.

Список використаної літератури

1. Борзих О. А. Сучасні аспекти перекладознавства в медичній освіті / О. А. Борзих // Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України – виклик глобального світу : Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 22-23 трав. 2019 р. : у 2 т. : тези доп. – К. : Університет «Україна», 2019. – Т. 2. – 401 с.
2. Корченко К.С. Особливості перекладу англійської термінологічної лексики в галузі медицини / Актуальні проблеми сучасного перекладознавства: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Черкаси, 30 травня 2018 року) // Гол. ред. О.О. Селіванова; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2018. – С. 60-61. (Електронна книга).
3. Лещенко Т. О. Сучасний погляд на вивчення української мови іноземцями / Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко // Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів : зб. наук. статей за матеріалами XIV Міжнар. наук.-практ. конф. (23 жовтня 2020 р.). – Харків : ХНАДУ, 2020. – С. 130-134.
4. Поворознюк Р. Переклад медичних текстів: теорія та практика. Монографія. Рік видання: 2017. Сторінок 224. ISBN: 978-617-632-081-4.
5. Снітовська О.Й. Медична термінологія англійських текстів інструкцій медичних препаратів та відтворення її в українських перекладах. Записки з романо-германської філології. – Вип. 2 (39). – 2017. DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2017.2\(39\).118623](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2017.2(39).118623).

ПРОБЛЕМИ Й ПЕРЕВАГИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Брайло Н.М., Ткаченко І.М., Марченко І.Я., Назаренко З.Ю., Коваленко В.В.

Українська медична стоматологічна академія

Висвітлено нагальні проблеми впровадження й переваги використання дистанційної освіти в навчальному процесі (за результатами опитування викладачів стоматологічних дисциплін Української медичної стоматологічної академії).

Ключові слова: дистанційне навчання, анкетування, перспективні напрями, мотивація.

The report are highlighted the main problems of implementation and benefits of using distance education in the educational process (according to the results of a survey of teachers of dental disciplines of the Ukrainian Medical Stomatological Academy).

Key words: distance learning, questionnaire, perspective directions, motivation.

Актуальність теми

Викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти безперечно має ставити за мету підготовку фахівця, знання й уміння якого повністю відповідають умовам сучасного інформаційного суспільства відповідно до Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія» для набуття студентами загальних і спеціальних компетентностей [5]. Але виникають певні труднощі, оскільки пандемія CoViD-19 внесла свої корективи в організацію навчального процесу і в життя країни в цілому. У перший тиждень карантину необхідно було переформуватися на новий вид навчання – дистанційний, тому українським педагогам рекомендували перейти на формат онлайн-навчання [1]. Для його забезпечення Міністерством освіти та науки України рекомендовано було використовувати платформи Zoom, Google Classroom, Google Disc чи влаштовувати групові чати, дзвінки-конференції в месенджерах типу Viber, Telegram, Skype,

WhatsApp, електронну пошту і навіть звичайний мобільний зв'язок, адже має бути підібраний зручний для кожного студента вид зворотного зв'язку [2].

Проте раціональніше користуватись інструментами, які максимально пристосовані для навчання і прості в користуванні.

Питання модернізації системи освіти проблемне й актуальне. Педагог – це людина, життєве кредо якої – вчити і вчитися, тому він змушений опановувати всі доступні методи й форми віддаленої роботи для організації освітнього процесу, адже пріоритет викладача – забезпечити якісну освіту для кожного студента.

Викладачі Української медичної стоматологічної академії інтенсивно працюють, підвищують свій професійний рівень, щоб розвиватися й надавати якісні освітні послуги навіть у таких нелегких умовах. Переконалися, що працювати дистанційно важко. Нічим не можна замінити живе спілкування і викладача зі студентами, і між колегами. Живе пояснення матеріалу, коли бачиш очі студента, не замінює навіть найякісніше відео. Викладачі вдосконалювали володіння різноманітними платформами шляхом вебінарів, семінарів, конференцій, підбирали нові методи навчання. Звісно, єдиних підходів немає, і це добре, бо кожен викладач має достатньо простору для реалізації своєї академічної свободи. Інша справа, що результативність цієї роботи може бути дуже різною, а оцінка поточної самостійної роботи студентів залишається слабким місцем для багатьох викладачів. Ось і наші викладачі оцінили дієве використання різних платформ для проведення дистанційних занять [3].

Мета дослідження – проаналізувати й узагальнити досвід упровадження дистанційної освіти викладачами стоматологічних дисциплін, розглянути особливості, переваги, труднощі й перспективи дистанційної форми навчання в Українській медичній стоматологічній академії в сучасних умовах.

Матеріали і методи. Нами було проведено дистанційне анонімне опитування серед викладачів стоматологічних дисциплін щодо проблем у реалізації дистанційного навчання. В опитуванні брали участь 39 співробітників чотирьох кафедр Української медичної стоматологічної академії: пропедевтики терапевтичної стоматології, пропедевтики ортопедичної стоматології, ортопедичної стоматології з імплантологією, соціальної медицини, громадського здоров'я, організації та економіки охорони здоров'я з лікарсько-трудою експертизою.

Розроблена нами анкета містила 6 запитань:

1. Який пристрій ви в більшості випадків використовували для он-лайн занять під час карантину?
2. Яку платформу для дистанційного навчання ви використовували в більшості випадків?
3. Скільки годин за день ви в середньому витрачаєте БЕЗПОСЕРЕДНЬО на онлайн-заняття (напишіть цифрами).
4. Скільки годин за день ви в середньому витрачаєте НА ПІДГОТОВКУ до онлайн-заняття (напишіть цифрами).
5. Назвіть найгострішу проблему, з якою ви зіткнулися під час дистанційної освіти.
6. Що ви бажаєте вдосконалити в дистанційній освіті?

Аналіз основних досліджень. За результатами дослідження встановили, що найчастіше використовували для он-лайн занять під час карантину ноутбук/ПК – таку відповідь дали 34 опитованих (87, 2 %) і смартфон – 10 осіб (25,6 %).

25 осіб (64,1 % опитованих) застосовували для дистанційного навчання платформу Zoom, 13 (33,3 %) – Google Classroom.

На запитання: «Скільки годин за день ви в середньому витрачаєте БЕЗПОСЕРЕДНЬО на онлайн-заняття?» 9 осіб (23,1%) відповіли – 4 години, по 5 осіб (12,8%) – 3 години і 2 години відповідно, далі розбіжність у часі – від 1 до 7 годин розподілили між собою інші учасники (по 1 ос. – 2,6 %).

На запитання: «Скільки годин за день ви в середньому витрачаєте НА ПІДГОТОВКУ до онлайн-заняття?» отримали 24 відповіді, з них: більше 6 годин – 15 (62,5%), 4 год – 4 (16,7 %), 2 год – 1 (4,2 %), 2-3 год – 1 (4,2 %), 4-5 год – 1 (4,2 %), 5 год – 1 (4,2 %), 5-6 год – 1 (4,2 %).

Найгострішою проблемою для викладачів під час дистанційного навчання стала низька швидкість Інтернету (технічні проблеми) – 17 (43,6%), друге місце посіло небажання працювати дистанційно – 8 (20,5%), на третьому місці – велика кількість дистракторів чи подій, які відволікають від навчання, – 6 (15,4%). Інші учасники анкетування по 1-му (по 2,6%) дали такі відповіді: неможливість студентам відпрацювати, а викладачам оцінити практичні навички; небажання поглиблено вивчати предмет; відсутність студентів; небажання студентів навчатися; низька мотивація студентів.

На запитання: «Що ви бажаєте вдосконалити в дистанційній освіті?» отримали такі відповіді й побажання:

1. Має бути мотивація. Наприклад, складання іспитів, а не «поточка».
2. Якість Інтернету.
3. Повернутися офлайн.
4. Урізноманітнити форми подання інформації.
5. На старших курсах дистанційна освіта й медицина не дуже сумісні.
6. Стоматологія не може вивчатися дистанційно на постійній основі. Стоматологія – це практичні навички на 50%!
7. Щоб дистанційного навчання не було зовсім для студентів-медиків.
8. Триваліший час спілкування й комунікації зі студентами.
9. Розробка спеціалізованої програми для надійного зв'язку, незалежно від якості Інтернету.
10. Усе влаштовує.
11. Мати доступну платформу.
12. Наявність відповідних доступних платформ для дистанційного навчання.
13. Дисципліна студентів.
14. Створення спеціальних освітніх платформ.
15. Неможливо оволодіти практичними навичками!
16. Провести професійне навчання викладачів для роботи з програмами для дистанційної освіти.
17. Підвищення мотивації студентів до дистанційного навчання.
18. Створення платформи, при якій студент буде на онлайн-занятті, як на стаціонарному занятті, і ми змо-

жемо контролювати його відповідь. (Щоб студент під час відповіді не користувався підручними та інтернет-засобами).

19. Щоб Інтернет не переривався.
20. Алгоритм проведення дистанційного заняття.
21. Практичні умови для роботи зі студентами.
22. Заздалегідь сформувати повноцінну базу валідних студентських електронних адрес.
23. Стоматолог не може навчатися дистанційно. Це спеціальність, де мануальні навички обов'язкові.
24. Програмне забезпечення.
25. Наказова система студентів.
26. Організувати запис онлайн-занять для студентів від провідних фахівців.
27. Перейти на зручнішу платформу освіти.
28. Матеріали для проведення онлайн-занять.
29. Технічне забезпечення.
30. Розробка матеріалів для проведення дистанційного навчання.
31. Усунути технічні проблеми.
32. Можливість впливу на своєчасність виконання завдань студентами.
33. Засоби зв'язку.
34. Розробити простіші й доступні платформи.
35. Нічого.
36. Перейти на єдину платформу для всієї академії.
37. Збільшити час конференції (без перерви).

Аналізуючи проведену роботу, можна зробити висновки, що дане нововведення стало незвичним, незрозумілим і викликало численні запитання. З отриманого викладачами досвіду можна виділити такі переваги дистанційної форми навчання:

- гнучкість – можливість викладення матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей студентів. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації з незрозумілих тем, а також низки питань – підказок тощо;
- актуальність – можливість упровадження новітніх педагогічних, психологічних, методичних розробок;
- зручність – можливість навчання в зручний час, у певному місці, здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу;
- модульність – розподіл матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються в міру засвоєння й відповідають здібностям окремого студента або групи загалом;
- економічна ефективність – метод навчання дешевший, ніж традиційні, завдяки ефективному використанню навчальних приміщень, полегшеному коригуванню електронних навчальних матеріалів і мультидоступу до них;
- можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю студентів;
- інтерактивність – активне спілкування між студентами групи й викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу;
- ширші можливості контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю; відсутність психологічних бар'єрів;
- відсутність географічних кордонів для здобуття освіти. Здобувати освіту можна в різних навчальних закладах світу.

Незважаючи на досить об'ємний перелік позитивних якостей дистанційної освіти, як і в будь-якій іншій формі навчання, у ній можна виділити кілька недоліків:

- відсутність очного спілкування студента й викладача, а отже, немає індивідуального підходу в навчанні й вихованні;
- проблема ідентифікації студента. Поки що найефективніший спосіб простежити за тим, чи студент самостійно складає тести, виконував завдання, не списував і т.д., – це відеоспостереження, що не завжди можливо;
- студенти не завжди самодисципліновані, свідомі й самостійні, як має бути при дистанційному навчанні. Необхідна сильна мотивація. Практично весь навчальний матеріал студент-дистанційник освоює самостійно. Це вимагає достатньої сили волі, відповідальності й самоконтролю. Підтримувати потрібний темп навчання без стороннього контролю вдається не всім;
- для постійного доступу до джерел інформації потрібна відповідна технічна оснащеність. Необхідно мати якісний Інтернет, сучасний комп'ютер або ноутбук, смартфон, уміти працювати із сучасними програмами;
- нестача практичних занять і відсутність постійного контролю.

Як показує практика, якщо студент не навчиться самостійно приймати рішення, визначати зміст своєї навчальної діяльності й знаходити засоби її реалізації, він не зможе якісно оволодіти тією чи іншою дисципліною. Проте дистанційне навчання сприяє формуванню провідних якостей особистості: активність, самостійність, самовдосконалення, творчість [4].

Отже, найгострішою проблемою в реалізації дистанційного навчання маємо визнати неможливість опанування практичних навичок. Для майбутніх стоматологів оволодіння мануальними навичками – це запорука майстерності. Наступна проблема – технічна база. За відсутності чи поганого інтернет-з'єднання у віддалених місцевостях країни не всі студенти виходять на зв'язок і виконують необхідні завдання.

Список використаної літератури

1. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / Г.М. Козлова. – Одеса: ОНУ, 2016. – 200 с.

2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України 20 грудня 2000 р.) [Електронний ресурс]. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua
3. Мусієнко О. Л. Дистанційне навчання у вищій школі: моделі і технології / О. Л. Мусієнко, О. В. Зелінська // Наука в інформаційному просторі: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф.; 29-30 верес. 2011 р. – У 7 т. – Д-к: Біла К.О., 2011. – Т. 2. – С. 66-72.
4. Олійник С.Ю. Приклад використання комплексних тестів для складання практично-розрахункових завдань / С.Ю. Олійник. – Сучасна освіта та інтеграційні процеси: XV міжнародна науково-методичн. конф., 22–23 листопада 2017 р.:збірник праць конф.– Краматорськ: ДДМА, 2017. – 153-155 с.
5. Терапевтична стоматологія. Примірний програма навчальної дисципліни підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти / [Петрушанко Т.О., Ткаченко І.М., Іленко Н.М., Марченко І.Я.]– К., 2018. – 72 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Бублій Т.Д., Петрушанко Т.О., Дубовая Л.І.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава

Стаття містить узагальнений досвід дистанційного навчання студентів в умовах пандемії, а також аналіз онлайн-занять, організованих у екстремальних умовах. Визначено переваги використання месенджер-каналу Telegram і платформи Zoom.

Ключові слова: дистанційне навчання, пандемія, Zoom, месенджер.

The article contains a generalized experience of distance learning of students in a pandemic, as well as an analysis of online classes organized in extreme conditions. The advantages of using the Telegram messenger channel and the Zoom platform are determined.

Key words: distance learning, pandemic, Zoom, messenger.

Системи освіти вживають заходів щодо організації навчання в умовах пандемії коронавірусу (CoViD-19). Закриття навчальних закладів і екстрений перехід на дистанційне навчання пов'язані з гострими проблемами, зумовленими головним чином недостатнім технічним оснащенням, відсутністю або слабкою підготовкою і викладачів, і студентів до роботи в нових умовах. Ці й інші проблеми кидають виклик системі освіти в критичній ситуації [1].

Одночасно новий формат навчання надає широкий спектр можливостей і перспектив для зміни й удосконалення освітніх систем, для яких критична ситуація створює форсовані умови [4;5].

Нагадаємо визначення поняття «дистанційне навчання». На основі аналізу педагогічної літератури можна сформулювати таке: дистанційне навчання – це організація освітньої діяльності із застосуванням дистанційних освітніх технологій, які передбачають використання інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури для передачі інформації й опосередкованої синхронної або асинхронної взаємодії учнів і педагогічних працівників [2].

Для викладача сильна сторона онлайн-курсів полягає в можливості самовираження, в передачі свого досвіду нескінченній кількості учнів; для здобувачів освіти – в її доступності, можливості підвищити кваліфікацію, додати нові контакти для співпраці в майбутньому [3]. Процес інформатизації, який відбувається нині, змушує пильніше розглядати методи й засоби, задіяні в освіті, у т.ч. інтернет-освіту, яка спонукає вишукувати нові способи подачі матеріалу, контролю успішності й виконання самостійної роботи студентів. Зумовлено це тим, що в умовах інформатизації відбуваються якісні зміни в організації освітньої діяльності студентів [6].

У дистанційному навчанні використовуються традиційні й інноваційні методи, засоби й форми навчання, які ґрунтуються на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях. Основу освітнього процесу при дистанційному навчанні складає цілеспрямована й контрольована інтенсивна самостійна робота учня. Основними перевагами дистанційного навчання вважають гнучкість, модульність, паралельність, далекодію, асинхронність, масовість, рентабельність, соціальність, інтернаціональність [1,2]. Розвиток дистанційного навчання зумовлений соціальним замовленням суспільства.

З 1 квітня 2020 року в Українській медичній стоматологічній академії згідно із затвердженим графіком почалося проведення дистанційних онлайн-занять для студентів усіх факультетів, створено максимально сприятливі умови для дистанційного онлайн-навчання. У перші дні карантину було організовано групи в месенджерах Viber і Telegram. Студенти спілкуються найчастіше в Viber-групах або Telegram-бесідах, тому кожен викладач мав можливість долучитися до групи за допомогою співробітників деканату чи старости групи. У наступні дні проводився інструктаж щодо використання платформи Zoom-сервісу для проведення відеоконференцій, онлайн-зустрічей і дистанційного навчання, було організовано тренінги.

На сайті академії на сторінці кафедри були розміщені контактні дані всіх викладачів, завідувача кафедри, розклад занять, тематичний план лекцій і практичних занять, список основної й додаткової літератури для студентів кожного курсу. У матеріалах для завантаження представлено мультимедійні презентації лекцій, розроблені співробітниками кафедри, методичні рекомендації за всіма темами практичних занять згідно з тематичним планом навчального процесу. На кафедрі створено графік чергування викладачів для спілкування зі студентами з різних питань, а також для індивідуального відпрацювання пропущених практичних занять і лекцій. Вищезазначені матеріали рекомендували студентам груп до початку циклу занять і додатково щоденно в першій половині доби, а в другій здійснювався зворотний зв'язок зі студентами. Після освоєння поточного заняття студенти відправляли в особистий канал викладачів відповіді до тестових завдань, ситуаційних задач, теоретичних питань, що давало можливість викладачеві оцінити їхні знання й виставити оцінку в електронний журнал. Успішність студентів фіксується в журналі щоденно, студента обов'язково повідомляють про оцінку якості засвоєння кожної теми,